EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 14.6.2023
COM(2023) 303 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Säästev kalapüük ELis: ülevaade olukorrast ja suunad 2024. aastaks

{SWD(2023) 172 final}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Säästev kalapüük ELis: ülevaade olukorrast ja suunad 2024. aastaks

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas teatises esitatakse 2022. aasta seirel põhinevad täiendavad üksikasjad Euroopa kalanduse olukorra kohta. Samuti esitatakse selles 2024. aasta kalapüügivõimalusi käsitlevad komisjoni ettepanekud ja konsultatsioonid kolmandate riikidega. Eesmärk on parandada kalurite vastupanuvõimet, hoogustada kalavarude taastumist maksimaalse jätkusuutliku saagikuse suunas ja säilitada heas seisundis kalavarud maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel.

Ülepüütud kalavarusid on praegu palju vähem ja kalurid saavad teatavatest kalavarudest, mida on juba mõnda aega majandatud jätkusuutlikumal tasemel, sotsiaal-majanduslikku kasu. Ent kõrged kütusehinnad on teenitud tulu kahandanud, mis näitab seda, et vastupanuvõimet on vaja parandada, milleks tuleb vähendada ELi kalalaevastiku sõltuvust fossiilkütustest ja kaitsta kalavarusid. Peamiste probleemide lahendamiseks ja ELi kalanduse vastupanuvõime parandamiseks algatas komisjon **kalanduse ja ookeanide paketi**[1] raames tervikliku ja konstruktiivse koostööprotsessi. Väga oluline on seda koostööd ja dialoogi jätkata.

Alates 2022. aasta veebruarist on Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu ELi kalandust, eelkõige Mustal merel toimuvat kalapüüki mitmel viisil mõjutanud. Venemaa agressioon on põhjustanud jätkuvaid häireid püügitegevuses ja kaubavoogudes, avaldanud mõju teaduslikele nõuannetele ja teatavatele läbirääkimistele rahvusvahelisel tasandil. See näitab, kui oluline on suurendada vastupanuvõimet Euroopas toiduga kindlustatuse tagamiseks, saavutada rohelise kokkuleppe eesmärgid[2] ning võtta lisameetmeid innovatsiooni hoogustamiseks ja energiasüsteemi ümberkujundamiseks, nagu on rõhutatud kalanduse ja ookeanide paketis.

2. ELIS SÄÄSTVA KALAPÜÜGI SAAVUTAMISEL TEHTUD EDUSAMMUD

Säästev kalapüük tähendab seda, et kala ei püüta rohkem kui kalavarud suudavad igal aastal taastoota. Kalavaru püütakse säästvalt maksimaalse jätkusuutliku saagikuse (MSY) tasemel, kui tegeliku kalastussuremuse (F) ja maksimaalse jätkusuutliku saagikuse kohase kalastussuremuse (F_{MSY}) suhe on alla 1 või sellega võrdne[3].

Tänu kalurite ja riikide ametiasutuste jõupingutustele ning Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni võetud kohustusele tagada kalavarude vastutustundlik majandamine, on kalapüük muutunud säästvamaks ning praeguseks on ELis palju vähem selliseid kalavarusid, mis on ülepüütud.

---

1 COM(2023) 100 final, COM(2023) 101 final, COM(2023) 102 final ja COM(2023) 103 final.

2 COM(2019) 640 final.

3 Kõigi merepiirkondade kalavarude F_{MSY} ja biomassi olukorra üksikasjalik analüüs on esitatud teatisele lisatud komisjoni talituste töödokumendi 1. jaos.

2003. aastal oli enamik ELile huvipakkuvaid kalavarusid märkimisväärselt ülepüütud ja kalastussuremuse mediaan oli **Atlandi ookeani kirdeosas** 1,68 F_{MSY}. Pärast seda on määr langenud ja madalaimal tasemel 0,76 oli see 2021. aastal. **Vahemeres ja Mustas meres** langes mediaansuremus 2,06-lt F_{MSY} 2003. aastal 1,7-le 2020. aastal[4] ning lähtudes kättesaadavatest kalavarude hinnangutest, mida on eelmise aastaga võrreldes rohkem, on olukord paranenud. Kalastussuremus on langenud kõige rohkem Vahemere idaosas, sellele järgnevad Must meri ja Vahemere lääneosa. Vahemere keskosas ei ole olukord palju muutunud.

Seal, kus kalastussuremus on langenud, kalavarude biomass kasvab[5]. See aitab suurendada saaki ning püügi kasumlikkust ja CO_2-tõhusust (püütud kala kilogrammides ühe kilogrammi CO_2-heite kohta). Säästva majandamise väärtust illustreerib Biskaia lahe näide, kus esimest korda ühise kalanduspoliitika[6] raames ei toimunud 2021. aastal ühegi kalavaru ülepüüki. Kalapopulatsioonide kasv selles piirkonnas on olnud märkimisväärne: 2003. aastal registreeritud arvukus on suurenenud rohkem kui kolm korda.

Lossimisdeklaratsioonid ja müügiteatised on olulised kvootide kasutamise jälgimiseks ja püügi koondandmete esitamiseks. Täpne aruandlus on väga tähtis, sest see on säästva kalapüügi ja usaldusväärsete teadusandmete alus. Sellest hoolimata on jätkuvalt probleeme selle tagamisega, et kogu saak registreeritaks nõuetekohaselt ja arvestataks kvootidest maha, kuna kõigi lossitud kalandustoodete kaalumine ja nende täpne registreerimine püügi registreerimise dokumentides on liikmesriikides puudulik. Selle järelduseni jõuti korduvalt hindamistes, mille komisjon viis varasematel aastatel läbi mitmes merepiirkonnas. Komisjon on võtnud nõuete rikkumiste suhtes järelmeetmeid, algatades 2022. aastal uue hindamistsükli ja rikkumismenetlused, milles nõutakse liikmesriikidelt, et nad võtaksid meetmeid saagi täpseks teatamiseks.

Atlandi ookeani kirdeosa kalavarud on praegu keskmiselt sellises vahemikus, mis on kooskõlas kalastussuremuse määra käsitlevate ühise kalanduspoliitika eesmärkidega. Kuigi 2022. aastal on ühise kalanduspoliitika raames seatud eesmärkide saavutamisel tehtud jõudsaid edusamme, on vaja suuremat edasiminekut, eelkõige Vahemere ja Musta mere puhul.

2.1. Püügivõimalused 2023. aastal

Püügivõimaluste kehtestamine on kalavarude säästvas majandamises oluline samm. Atlandi ookeanil, Läänemerel ja Skagerrakis/Kattegatis on püügivõimalused määratletud peamiselt püügi piirnormidena (teisisõnu lubatud kogupüügina).

Läänemere ja selle jõgede äärmiselt erinev keskkonnaolukord mõjutab jätkuvalt kalavarusid ja nende arengut. **Läänemerele** avaldavad praegu mõju mitmesugused survetegurid, mis on viinud elurikkuse vähenemiseni. Need on näiteks suur toitainetega

[4] 2021. aasta näitaja ei ole veel kättesaadav, sest GFCMi hinnangutes kasutati kuni 2020. aasta andmeid.

[5] Alates 2003. aastast kokku +18 %; +39 % Atlandi ookeani kirdeosas, +6 % Vahemeres ja Mustas meres.

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta.

saastumine ja püsivalt kõrge saasteainete tase. Osaliselt tuleneb see ELi õigusaktide[7] rakendamata jätmisest. Kümnest kalavarust nelja (Läänemere lääneosa räim, kaks tursavaru ja lõhe Läänemere avaosas) sihtpüüki enam ei toimu ning neid võib lossida üksnes kaaspüügina. Ülejäänud sihtpüütavad liigid on pelaagilised liigid (kilu ja räim Läänemere keskosas ning Botnia ja Riia lahes) ja atlandi merilest, mille püügi piirnormid on kehtestatud kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse põhimõttega, ning lõhe Botnia ja Soome lahes, mille püügi piirnormid on kehtestatud kooskõlas ettevaatusprintsiibiga. Läänemere mitmeaastases kavas[8] on kasutusele võetud kõik vahendid, st sihtpüügi peatamine, maksimaalsest soovitatust tasemest väiksema lubatud kogupüügi kehtestamine, kudemiskohtade püügiks sulgemine ja harrastuskalapüügi piiramine, et aidata kaasa kasinate kalavarude taastumisele. Kuid kui liikmesriigid ELi õigusakte täielikult ei kohalda ja rakenda, siis nendest vahenditest ei piisa, et kõik kalavarud saaksid taastuda. Ministrite deklaratsioonis „Meie Läänemeri“ võeti kohustus rakendada ELi õigust täies ulatuses; seda teha on äärmiselt oluline[9].

Meetmed, mille abil lahendada saastumisest, eutrofeerumisest ja kliimamuutustest mere ökosüsteemidele, kalandusele ja vesiviljelusele tuleneva survega seotud probleemid, saavad alguse teadusringkondade panusest. Tänu teadusele saavad poliitikakujundajad langetada teadlikke otsuseid ning täiel määral rakendada ühte ühise kalanduspoliitika kesksetest põhimõtetest – ökosüsteemipõhist lähenemisviisi kalavarude ja vesiviljeluse majandamisele.

Skagerraki/Atlandi vetes on surve kalavarudele väiksem ja keskkonnatingimused teistsugused. Nendes merepiirkondades on 29 kalavaru säästev majandamine andnud positiivseid tulemusi ning see on võimaldanud suurendada 2023. aastal peamiste tööndusp üügiliikide puhul oluliselt lubatud kogupüüki.

Ühendkuningriigiga jagatavate kalavarude suhtes on mõlemad pooled leppinud kaubandus- ja koostöölepingus[10] sätestatud tähtaja jooksul kokku maksimaalse jätkusuutliku saagikuse põhimõttega kooskõlas olevates lubatud kogupüükides suurema osa kalavarude puhul, mille kohta oli nõuanne kättesaadav. Seitsme kalavaru puhul (mida puudutavas teaduslikus nõuandes soovitati nullpüüki) leppisid pooled kokku kehtestada kuuele kalavarule madal püügi piirnorm, mis hõlmab ainult kaaspüüki, et vältida kooskõlas ühise kalanduspoliitika määrusega[11] segapüügi piiramist. Ühe kalavaru puhul leppisid pooled pärast Rahvusvaheliselt Mereuurimise Nõukogult (ICES) lubatud kogupüügi taseme kohta nõuande

---

7 Eelkõige nitraadidirektiiv, asulareovee puhastamise direktiiv, merestrateegia raamdirektiiv, veepoliitika raamdirektiiv, elupaikade direktiiv ja linnudirektiiv, jäätmete raamdirektiiv, mereruumi planeerimise direktiiv, ühekordselt kasutatavate plasttoodete direktiiv, ühise kalanduspoliitika määrus, integreeritud merenduspoliitika ja ühine põllumajanduspoliitika.

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta määrus (EL) 2016/1139, millega kehtestatakse Läänemere tursa-, räime- ja kiluvarude majandamise ja nende varude püügi mitmeaastane kava.

9 https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf.

10 Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping, ST/5198/2021/INIT (ELT L 149, 30.4.2021, lk 10–2539).

11 Nõukogu 30. jaanuari 2023. aasta määruse (EL) 2023/194 (millega määratakse 2023. aastaks kindlaks teatavate kalavarude püügi võimalused, mida kohaldatakse liidu vetes ja liidu kalalaevade suhtes teatavates vetes väljaspool liitu, ning kehtestatakse 2023. ja 2024. aastaks teatavate süvamere kalavarude püügi võimalused) põhjendus 51.

saamist[12] kokku lubatud kogupüügi seires. Poolte vahel kalanduse erikomitees peetud arutelud aitasid muuta iga-aastased konsultatsioonid tõhusamaks ning jõuda õigeaegsele ja rahuldavale kokkuleppele[13].

Seoses **ELi, Norra ja Ühendkuningriigi ühiste kalavarudega** leppisid kolm poolt kokku kehtestada lubatud kogupüügid tasemel, mis on kooskõlas nõuandega maksimaalse jätkusuutliku saagikuse kohta. Põhjamere tursavarude jätkuvaks taastamiseks pikendasid nad parandusmeetmeid ja kehtestasid kahe kalavaru lubatud kogupüügi teaduslikust nõuandest madalamal tasemel, kuna need mõjutavad tursavarusid segapüügi tõttu. Põhjamere heeringa lubatud kogupüügid kehtestati kooskõlas teadusliku nõuandega ning pooled leppisid kokku jätkata püügi piirnormide kohaldamist, et leevendada mõju Läänemere lääneosa kahanenud räimevarudele. Pooled leppisid kokku, et 2023. aastal vaadatakse läbi praegune majandamismudel ja Põhjamere heeringa lubatud kogupüügi kehtestamise meetod[14]. Ainsa **Norraga kahepoolselt jagatava varu**, mida hinnati, lubatud kogupüük kehtestati maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel[15]. Selles kontekstis võib ühiselt majandatavate kalavarude puhul kehtivatest jagamiskokkulepetest kõrvalekaldumine kahjustada varude seisundit ja ohustada eesmärki kehtestada lubatud kogupüügid maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel.

Makrelli, põhjaputassuu ja Atlandi-Skandinaavia heeringa **laialt levinud varude**[16] osas leppisid rannikuriigid[17] kokku kehtestada üldised lubatud kogupüügid maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel. Kuna aga varude jagamise kokkuleppeid ei ole, siis ületab rannikuäärsete riikide kvootide summa endiselt üldist lubatud kogupüüki, milles kokku lepiti. EL rakendas vastutustundlikku lähenemisviisi ega suurendanud ühepoolselt viimati kokkulepitud koguseid, kuid kõik rannikuriigid sama lähenemisviisi ei järginud. Selline olukord juba avaldab survet nimetatud varude jätkusuutlikkusele. Komisjon peab teiste rannikuriikidega aktiivselt arutelusid, et sõlmida kalavarude säästvaks majandamiseks uued jagamiskokkulepped.

Vahemerel ja Mustal merel esineb mitme liigiga püügipiirkondi ja paljusid kalavarusid jagatakse kolmandate riikidega. Mõne kalavaru kalastussuremus on lähenenud jätkusuutlikule tasemele, kusjuures seitse kalavaru saavutasid 2020. aastal F_{MSY} taseme, kuid paljusid liike

---

12 Ühendkuningriigi ja Euroopa Liidu vaheliste 2023. aasta kalandusalaste konsultatsioonide kirjalik protokoll: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

13 Kalanduse erikomitee koosolekute protokollid on kättesaadaval aadressil https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement/specialised-committee-fisheries_en.

14 Euroopa Liidu, Norra ja Ühendkuningriigi vaheliste 2023. aasta kalandusalaste konsultatsioonide protokoll: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-no-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

15 Norra ja Euroopa Liidu vaheliste 2023. aasta kalandusalaste konsultatsioonide (milles käsitleti kalapüügi reguleerimist Skagerrakis ja Kattegatis) lõppotsuste protokoll: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2023-eu-norway-skagerrak-fisheries-consultations_en.pdf.

16 https://www.ices.dk/community/groups/pages/wgwide.aspx. Laialt levinud liikide töörühm kogub ja analüüsib andmeid pelaagiliste liikide, aga ka muude laialt levinud ja pika rändega liikide suurte varude kohta.

17 Asjaomaste varude mõistes on Atlandi ookeani kirdeosa rannikuriikideks Euroopa Liit, Ühendkuningriik, Norra, Island, Fääri saared, Gröönimaa ja Venemaa Föderatsioon.

püütakse endiselt rohkem kui on jätkusuutlik. Jätkuvalt tuleb tegutseda selle nimel, et vähendada püügikoormust ja jõuda maksimaalse jätkusuutliku saagikuse eesmärgini, eelkõige rakendades selleks Vahemere lääneosa mitmeaastast kava[18] ja Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) 2030. aasta strateegiat[19]. 2023. aasta püügivõimalused on kooskõlas 2022. aastal vastu võetud ulatusliku meetmepaketiga.

Selleks et saavutada **Vahemere lääneosa** mitmeaastase kava raames 2025. aastaks maksimaalse jätkusuutliku saagikuse eesmärk, on püügivõimaluste[20] puhul rakendatud integreeritud lähenemisviisi, milles tuginetakse majandamisvahenditele ja töötatakse välja hüvitusmehhanism, mis soodustab selektiivsemate püügivahendite kasutamist ja püügipiirkondade sulgemist. Liikmesriike julgustatakse võtma selle mehhanismi raames jätkuvalt meetmeid. Kõige rohkem ülepüütud süvamerekrevettidele on nõukogu kehtestanud ka maksimaalsed püügi piirnormid ja säilitanud õngejadalaevade püügikoormuse ülemmäärad.

Tänu **GFCMi** raames tehtud intensiivsele tööle, mida toetati ELi järjekindla seisukohaga piirkondlikes kalandusorganisatsioonides, võeti vastu olulised otsused. Eelkõige kehtestati selle tulemusel viis mitmeaastast majandamiskava, mis põhinevad ühise kalanduspoliitika põhimõtetel. Selle tulemusena võeti omakorda vastu Joonia mere, Levandi mere ja Sitsiilia väina süvamerekrevettide maksimaalsed püügi piirnormid (sealhulgas kokkulepped euroopa merluusi kohta) ning Alboráni mere mustlaik-besuugo püügi piirnormid. Selleks et tagada maksimaalsele jätkusuutlikule saagikusele vastav suur pikaajaline saak, leppis GFCM kokku Aadria mere väikeste pelaagiliste liikide pikaajalise majandamiskava, sealhulgas vähendatakse anšoovise ja sardiini 2023. aasta püügi piirnorme ning külmutatakse pelaagilise püügi traalerite ja seinnoodalaevade püügivõimsus. GFCM rakendas samuti jätkuvalt Aadria mere põhjalähedaste kalavarude mitmeaastast kava, millega on kehtestatud nii põhja- kui ka piimtraaleritele maksimaalne püügikoormus, et saavutada 2026. aastaks kõigi peamiste kalavarude maksimaalse jätkusuutliku saagikuse eesmärk. GFCM võttis vastu punakoralli püügipiirangud ja hariliku kuldmakrelli püügikoormuse ülemmäära Vahemere rahvusvahelistes vetes. Musta mere puhul kehtestati GFCMi kava raames hariliku kammelja lubatud kogupüük ja kilu suhtes liidu autonoomne kvoot.

EL leppis samuti kokku ambitsioonikates **merekalapüügi** meetmetes seoses **euroopa angerjaga**,[21] sealhulgas pikendati keeluaega merel kolmelt kuuele kuule, et see aeg langeks kokku noorangerjate rändega ning täiskasvanud angerjate liikumisega mere ja jõgede vahel. Kõnealuste meetmete rakendamine on 2023. aastal suurema järelevalve all. Komisjon jälgib tähelepanelikult, kuidas edeneb nende meetmete rakendamine, milles lepiti kokku komisjoni

[18] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1022, millega kehtestatakse Vahemere lääneosa põhjalähedaste kalavarude püügi mitmeaastane kava ja muudetakse määrust (EL) nr 508/2014.

[19] GFCMi 2030. aasta Vahemere ja Musta mere säästva kalapüügi ja vesiviljeluse strateegia, https://www.fao.org/documents/card/en/c/cb7562en.

[20] Nõukogu 30. jaanuari 2023. aasta määrus (EL) 2023/195, millega määratakse 2023. aastaks kindlaks teatavate Vahemere ja Musta mere kalavarude ja kalavarurühmade püügi võimalused.

[21] Määruse (EL) 2023/195 artikkel 13.

ja teatavate liikmesriikide allkirjastatud ühisavalduses, mis käsitleb euroopa angerja varude taastamise tugevdamist.

3. ELI LAEVASTIKU OLUKORD

Liikmesriigid peavad hoidma laevastikud püügivõimsuse (kogumahutavus (GT)) ja mootorivõimsuse (kW) riiklike ülemmäärade piires. Nad peavad vähendama tasakaalustamata laevastike püügivõimsust ning esitama igal aastal laevastike bioloogilise ja majandusliku jätkusuutlikkuse kohta aruande. Juhul kui on tõendeid tasakaalustamatuse kohta, peavad nad esitama tegevuskava olukorra parandamiseks konkreetse tähtaja jooksul. Püügivõimsust, mille äravõtmiseks kasutatakse avaliku sektori abi, ei tohi asendada.

Alates 2022. aastast on laevade arv, kogumahutavus ja mootorivõimsus vähenenud vastavalt 0,3 %, 0,7 % ja 0,5 %. Selle tulemusena kuulus 2022. aasta detsembris ELis registreeritud laevastikku[22] 72 472 laeva, mille kogumahutavus on kokku 1 321 454 GT ja mootorivõimsus 5 264 658 kW.

Liikmesriigid märkisid 2022. aasta aruannetes, et nende laevastikud jäävad allapoole ülemmäärasid ja vastavad ühise kalanduspoliitika määruse artikli 22 nõuetele. Sellegipoolest on jätkuvalt küsitavusi seoses riiklike aruannete aluseks olevate andmete täpsuse ja usaldusväärsusega ning liikmesriikide tegevuskavade olemasolu või täpsusega. Komisjon kutsus ühist kalanduspoliitikat käsitlevas teatises[23] liikmesriike üles suurendama püügivõimsuse haldamise läbipaistvust ja paindlikkust ning hõlbustama kasutamata püügivõimsuse võimalikku ümberjaotamist laevadesse tehtavateks struktuurseteks investeeringuteks.

4. SOTSIAAL-MAJANDUSLIKUD TULEMUSED

Energia on ELi kalalaevastiku üks peamisi kuluartikleid. Järsult tõusnud kütusehinnad[24] avaldasid ELi kalalaevastiku sotsiaal-majanduslikele tulemustele 2022. aastal suurt mõju. See järgneb varasemale positiivsete majandustulemuste suundumuse katkemisele COVID-19 puhangu tõttu 2020. aastal ja turuhäiretele, mille põhjustas Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu. Hinnanguliselt vähendab kütusehinna tõus kümne eurosendi võrra kogu ELi kalalaevastiku aastast brutokasumit 185 miljoni euro võrra (ehk 16 % 2020. aasta brutokasumist). Mitmes laevastikusegmendis, kus kasutatakse kütusemahukaid püügivahendeid, võivad energiakulud moodustada kuni poole lossitud saagi koguväärtusest.

Selle tagajärjel kandis ELi kalalaevastik esimest korda pärast 2008. aastat kahjumit. Pärast 2022. aasta suve haripunkti 1,2 eurot liitri kohta on kütusehinnad siiski järk-järgult kahanenud, langedes 2023. aasta esimeses kvartalis 0,8–0,9 eurole liitri kohta. Eeldatakse, et praeguste kütusehindade juures oleks 2023. aastal ELi kalalaevastiku tegevuse kogulisandväärtus ligikaudu 2,5 miljardit eurot ja brutokasum peaaegu 300 miljonit eurot,

[22] Sealhulgas äärepoolseimates piirkondades tegutsev laevastik.
[23] COM(2023) 103 final.
[24] 2022. aastal enam kui kahekordistunud võrreldes 2021. aasta keskmiste hindadega.

samuti suudaks ELi kalalaevastik katta oma tegevuskulud ning säilitada 125 000 kaluri töökohad ja palgad. See on märkimisväärne edasiminek võrreldes 2022. aastaga, mil suurem osa ELi kalalaevastikust ei suutnud oma tegevuskulusid katta. Ent juhul kui kütusehinnad jäävad 2021. aasta hindadest 70 % kõrgemaks, jõutaks 2023. aastal keskmiselt väga väikesesse puhaskasumisse või ei saadaks seda üldse.

Selle tegevustulemuse mõju ei ole kõigis laevastikusegmentides samasugune. Üldiselt võib nendes laevastikusegmentides, mis sõltuvad säästvalt majandatavatest kalavarudest ja kus on suurendatud energiatõhusust (või vähendatud kütusemahukust), täheldada praegustest ebasoodsatest majandustingimustest hoolimata paremaid tegevustulemusi ja kõrgemaid laevameeskondade palku. See näitab **olulist sotsiaal-majanduslikku kasu, mis kaasneb kalavarude kaitsega ja ELi kalalaevastiku energiatõhususe parandamisega**.

Eelduste kohaselt suudab ELi kalalaevastik katta 2023. aastal oma tegevuskulud ja säilitada tööhõive, kuid jääb rahaliselt siiski haavatavaks. Selle haavatavuse põhjus on suur energiamahukus ja sõltuvus fossiilkütustest. Energiasüsteemi ümberkujundamise algatuses[25] on esitatud mitu meedet, mis peaksid aitama sektoril oma energiasüsteemi kiiremini ümber kujundada ja saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsuse eesmärk. Meetmete hulka kuuluvad liikmesriikidele antavad suunised selle kohta, kuidas kõige paremini kasutada Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist[26] (EMKVF) saada olevat rahastust, et toetada energiasüsteemi ümberkujundamist.

2022. aastal võttis komisjon kiiresti meetmeid, et leevendada Venemaa Ukraina-vastasest sõjalisest agressioonist ELile 2022. aastal põhjustatud vahetuid tagajärgi. Selleks käivitati Euroopa Merendus- ja Kalandusfond[27] (EMKF) ning EMKVF kriisitoetusmeetmete rakendamiseks[28]. 14 liikmesriiki on teinud edusamme EMKFi rakenduskavade muutmisel, mille eesmärk on see toetus kasutusele võtta. Toetust võib kombineerida muude kriisipakettidega, eelkõige riigiabi meetmete ajutise kriisiraamistikuga,[29] mille alusel on kalandus- ja vesiviljelussektori ettevõtjatele 2023. aasta lõpuni kättesaadav kuni 300 000 eurot.

5. LOSSIMISKOHUSTUS

Teadusprojektid ja kõigi sidusrühmade vaheline koostöö on andnud väärtuslikke teadmisi lossimiskohustuse eeskirjade kohase tagasiheite haldamise ja sidusrühmadega tehtava koostöö kohta. Need on suurendanud teadmisi (leevendus)abinõudest, püügi olukorrast eri püügi- ja merepiirkondades ning sellest, kuidas vältida soovimatut püüki selektiivsemate

[25] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ELi kalandus- ja vesiviljelussektori energiasüsteemi ümberkujundamise kohta (COM(2023) 100 final).

[26] Määrus (EL) 2021/1139.

[27] Määrus (EL) nr 508/2014.

[28] Määrus (EL) 2022/1278 ja komisjoni rakendusotsus (EL) 2022/500.

[29] Komisjoni teatis „Riigiabimeetmete ajutine kriisiraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale“ (2022/C 131 I/01).

püügivahendite või -tehnikate, piirkonna- või ajapõhiste meetmete või püügipiirkondade reaalajas sulgemise abil.

EMKFist ja EMKVFist (milles avaliku sektori abi määr on kõrge) toetatakse lossimiskohustuse rakendamist. 2022. aasta lõpus[30] olid liikmesriigid välja valinud 5 160 tegevust, mille jaoks oli EMKFist ette nähtud kokku 180,7 miljonit eurot, et täita lossimiskohustust (võrreldes 4 762 tegevuse ja 169,2 miljoni euroga eelneval aastal). Enamiku tegevuste eesmärk oli suurendada soovimatu püügi lisandväärtust või parandada selle kvaliteeti,[31] vähendada kalapüügi mõju merekeskkonnale ja lõpetada tagasiheide[32].

Sellele vaatamata ei ole liikmesriikide meetmed, mille abil jälgitakse ja tagatakse lossimiskohustuse täitmist, endiselt piisavad. Peamisi lossimiskohustusega seotud riske, nagu saagi ebaseaduslik ja dokumenteerimata tagasiheide merel, ei ole piisavalt maandatud. Lossimiskohustuse seire ja täitmise tagamise abil on vaja ennetada ja hoida ära stiimuleid, mis praegu soodustavad nõuete täitmata jätmist[33]. Ühise kalanduspoliitika määruses on tunnistatud raskusi lossimiskohustuse täitmisel mitme liigiga püügipiirkondades, kus esineb rohkem kui üks liik, kus sama püügitegevuse käigus püütakse tõenäoliselt eri liike ja kus saab kasutada selliseid vahendeid nagu kvootide vahetamine.

Liikmesriigid kasutavad praegu enamasti traditsioonilisi seiremeetodeid,[34] mis ei ole piisavad[35]. Parlament ja nõukogu leppisid hiljuti komisjoni ettepaneku alusel kokku muudetud kalanduskontrollisüsteemis, eelkõige selleks, et lubada kasutada elektroonilisi kaugseirevahendeid. Euroopa Kalanduskontrolli Amet (EFCA) aitab liikmesriikidel koostada piirkondlikul ja riiklikul tasandil katseprojektide jaoks elektroonilise kaugseire tegevuskavasid ning määrata nõuete täitmise seire vallas kindlaks parimad võimalikud strateegiad.

Puudulik nõuete järgimine, dokumenteerimata tagasiheide ja saagi kohta valeandmete esitamine vähendavad püügiandmete (lossimine, soovimatu püük ja tagasiheide) ja aruandluse täpsust, millest sõltub teaduslike nõuannete kvaliteet. Liikmesriigid ja komisjon teevad 2023. aastal koostööd kalanduse teadus-, tehnika- ja majanduskomiteega (STECF), et vaadata andmete parendamise eesmärgil läbi lossimiskohustusest tehtavad erandid. Komisjon tegi ka CINEA kaudu uuringu,[36] milles jälgiti liikmesriikide lossimiskohustuse rakendamist Läänemere, Põhjamere ja Atlandi ookeani läänepiirkonna vetes. Seire ja kohustuste täitmise

---

30 Merendus- ja kalandusasjade peadirektoraat avaldab peagi EMKFi 2022. aasta rakendusaruande.

31 EMKFi määruse artikkel 42.

32 EMKFi määruse artiklid 38 ja 39.

33 Nende hulka kuulub ebaseaduslik ja dokumenteerimata tagasiheide, mille eesmärk on vältida püüki piiravate olukordade tekkimist, maksimeerida kasumit (saagi valikuline omandamine) ning vähendada väikese väärtusega saagi käitlemisest ja ladustamisest tekkivaid kulusid.

34 Näiteks kontrollid merel, kontrollid lossimisel, andmeanalüüs ja õhuseire.

35 Mitu liikmesriiki on nõustunud osalema EFCA koordineeritud elektroonilise kaugseire katseprojektis, et õppida tundma elektroonilise kaugseire kaudu tehtava kontrolli parimaid tavasid (üks või kaks laeva liikmesriigi kohta). Taani kasutab elektroonilist kaugseiret Kattegatis salehomaare püüdvate laevade puhul ja Madalmaad rakendavad täielikku dokumenteerimist hõlmavat kalapüügikava mõne Põhjamerel tegutseva laeva suhtes. Kumbagi projekti ei kasutata kontrolli ega nõuete täitmise tagamise otstarbel.

36 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/89868cc6-015f-11ec-8f47-01aa75ed71a1.

tagamise parandamine on väga oluline selleks, et püügiandmed oleksid täpsed, kuna teadlased kasutavad püügipäevikutesse kantud ja andmekogumisraamistiku[37] alusel kogutud andmeid teaduslike nõuannete koostamisel. Nagu on rõhutatud ühist kalanduspoliitikat käsitlevas teatises,[38] on andmete täpsus väga tähtis hindamiste jaoks, mis aitavad komisjonil otsustada, kas ELi meetmeid tuleks jätkata või kohandada.

6. PEAMISED SÕNUMID JA SUUNAD 2024. AASTA KALAPÜÜGIVÕIMALUSI KÄSITLEVATE ETTEPANEKUTE JAOKS

6.1. Peamised etapid järgmiste kalapüügivõimaluste kehtestamisel

Komisjon tugineb 2024. aasta püügivõimalusi käsitlevates ettepanekutes ICESi ja STECFi teaduslikele nõuannetele, sealhulgas ökosüsteemiga seotud kaalutlustele, kolmandate riikidega peetud rahvusvahelistel läbirääkimistel tehtud otsustele, piirkondlike kalandusorganisatsioonide poolt 2023. aastal vastu võetud otsustele ja sotsiaal-majanduslikule analüüsile.

Komisjon tahab esialgsetes ettepanekutes käsitleda võimalikult suurt osa kalavarudest, kuid see eeldab teaduslike nõuannete õigeaegset esitamist.

Komisjon kutsub liikmesriike ja sidusrühmi üles kaaluma teaduslikke nõuandeid niipea, kui need on üldsusele kättesaadavad. Sidusrühmad saavad anda soovitusi ka nõuandekomisjonide ja riiklike ametiasutuste kaudu ning individuaalselt.

Komisjon korraldab alates oktoobrist konsultatsioone Ühendkuningriigi, Norra ja teiste rannikuriikidega ning soovib need aegsasti lõpule viia, et tulemusi saaks arutada detsembris toimuval nõukogu istungil.

Lisaks püügivõimaluste kehtestamisele teeb komisjon kogu aasta jooksul tööd selle nimel, et saavutada edu laialt levinud liikide jagamiskokkulepete sõlmimisel kolmandate riikidega, millel selliseid kokkuleppeid praegu ei ole, et tagada ühiste kalavarude säästev püük.

6.2. Kalapüügivõimaluste kehtestamine eri merepiirkondadele

Ainult ELi majandatavate **Läänemere, Skagerraki/Kattegati ja Atlandi ookeani** kalavarude puhul teeb komisjon ettepaneku kehtestada kvoodid maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemel, kui sellised nõuanded on esitatud. Juhul kui majandamiskavad võimaldavad püügi piirnormide kehtestamisel paindlikkust, võib komisjon teha ettepaneku kasutada heas seisundis kalavarude puhul maksimaalse jätkusuutliku saagikuse väärtuste ülemist vahemikku, tingimusel et teaduslikes nõuannetes peetakse seda vajalikuks eelkõige mitme liigiga püügipiirkondade mitmeaastase kava eesmärkide saavutamisel. Nende kalavarude puhul, mille kohta on teaduslikus nõuandes soovitatud nullpüüki või mille biomass on vähenenud nii palju, et need jäävad allapoole ohutut piirmäära, teeb komisjon ettepaneku

[37] Määrus (EL) 2017/1004.

[38] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Ühine kalanduspoliitika praegu ja tulevikus: kalanduse ja ookeanide pakt, mille abil liikuda kalavarude säästva, teaduspõhise, uuendusliku ja kaasava majandamise suunas“ (COM(2023) 103 final).

võtta varude taastamiseks parandusmeetmeid, nagu on kirjeldatud igas mitmeaastases kavas. Komisjon tegutseb selle nimel, et saada niipea kui võimalik täielik teaduslik hinnang teiste peamiste kalavarude maksimaalse jätkusuutliku saagikuse kohta.

Lossimiskohustusega seoses arvab komisjon vajaduse korral ICESi nõuandest maha vähese tähtsusega või kõrgel ellujäämismääral põhinevad erandid. Komisjon hindab ka liikmesriikide edusamme praeguste kaaspüügi vähendamise meetmete rakendamisel. Need nähti ette koos vältimatu kaaspüügi lubatud kogupüükidega, mis võeti vastu võimalike püüki piiravate olukordade leevendamiseks.

Ainult ELi majandatavate kalavarude puhul kavatseb komisjon võimaluse korral minna üle mitmeaastaste lubatud kogupüükide süsteemile. See suurendab ELi kalandusettevõtete jaoks kalavarude majandamise tõhusust ja prognoositavust. Kõnealused kalavarud valitakse välja tihedas koostöös liikmesriikide, sidusrühmade ja ICESiga. Liikmesriikidel palutakse loetleda prioriteetsed varud, mille puhul nad soovitavad kaheaastast lubatud kogupüüki. Pärast hindamist palub komisjon ICESil hinnata kindlaksmääratud kalavarusid:

(i) ICESi mitmeaastaseid nõuandeid käsitlevate kriteeriumide alusel;
(ii) mitmeaastaste nõuannete teostatavuse alusel ning
(iii) selle põhjal, mida mitmeaastase nõuande esitamine endaga kaasa tooks.

Ühendkuningriigi, Norra ja teiste rannikuriikidega ühiselt majandatavate jagatud kalavarude puhul tugineb EL oma seisukohas jätkuvalt parimatele kättesaadavatele teaduslikele nõuannetele, et kehtestada püügivõimalused kooskõlas maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemega. EL jälgib kalanduse erikomitees ELi ja Ühendkuningriigi ühiste kohustuste täitmist eesmärgiga saavutada säästev kalapüük ja jagatud kalavarude majandamine. Samuti jälgib ta kolmepoolses raamistikus (EL, Ühendkuningriik, Norra) võetud sarnaste kohustuste täitmist ning teeb tööd selle nimel, et sõlmida rannikuriikide kalavarude suhtes säästvad ja terviklikud jagamiskokkulepped. See töö kuulub ühise kalanduspoliitika välismõõtme alla ja puudutab ligikaudu 70 % kõigist Atlandi ookeani kirdeosa puhul kehtestatud lubatud kogupüükidest. Komisjon püüab parandada koostööd ja nende konsultatsioonide õhkkonda.

Vahemere ja Musta mere puhul on oluline, et liikmesriigid jätkaksid jõupingutusi Vahemere lääneosa mitmeaastase kava ja GFCMi 2030. aasta strateegia eesmärkide saavutamiseks. Komisjon julgustab liikmesriike rakendama kaasnevaid meetmeid EMKVFi programmide raames. Kuna käesolev aasta on mitmeaastase kava üleminekuperioodis viimane, on püügivõimaluste ettepaneku eesmärk kava täielik rakendamine, et saavutada hiljemalt 1. jaanuariks 2025 kõigi kalavarude maksimaalne jätkusuutlik saagikus, lähtudes terviklikust lähenemisviisist. Eelkõige peaks see hõlmama olemasolevaid majandamisvahendeid ja hüvitusmehhanismi, mille abil parandada püügivahendite selektiivsust ja püügipiirkondade sulgemist. STECF hindab mitmeaastase kava rakendamist aastapõhiselt. Komisjon on samuti alustanud tööd säästva majandamise iga aspekti käsitlemiseks, et esitada 2024. aasta juulis aruanne kava tulemuste ja mõju kohta asjaomastele kalavarudele ja püügipiirkondadele.

Kalavarude jagatud majandamine on vajalik ka selleks, et tagada säästev kalapüük rahvusvahelistes vetes ning võrdsed tingimused Vahemerel ja Mustal merel. Sel eesmärgil hõlmab 2024. aasta püügivõimaluste ettepanek meetmeid, mis tulenevad juba kehtivatest GFCMi meetmetest ja täiendavatest meetmetest, mis kavatsetakse vastu võtta novembris toimuval GFCMi aastakoosolekul. Musta mere liikide puhul teeb komisjon ettepaneku kehtestada hariliku kammelja lubatud kogupüük ja kvoot, mis on kooskõlas aastakoosolekul vastuvõetavate meetmetega, ning kilu lubatud kogupüük ja kvoot.

Vahemere ja Musta mere puhul tehtud edusamme tuleb jätkata ja kiirendada 3.–4. oktoobril 2023 Maltal toimuval GFCMi kõrgetasemelisel konverentsil. Kõik liikmesriigid peavad jätkuvalt tegutsema selle nimel, et saavutada kalavarude jätkusuutlikkus, kuna see on vastupanuvõimelise kalandussektori alus, ja et kaitsta selles merepiirkonnas ökosüsteeme.

Võttes arvesse vajadust parandada **euroopa angerja** kaitset, jälgib komisjon tähelepanelikult 2023. aasta püügivõimaluste rakendamist ja hindab merepiirkondade jaoks 2024. aastaks kavandatud meetmeid. Samuti kutsub komisjon liikmesriike üles täiustama angerjavarude määruse kohaseid majandamiskavasid kooskõlas nende keskkonnaalaste kohustustega[39]. Oluline on tõhustada sisevete jaoks ettenähtud meetmeid, et luua võrdsed tingimused, kuna angerjate suremus sisevetes on suur ja vaja on võtta kiiresti parandusmeetmeid. GFCM töötab praegu välja tulevasi pikaajalisi majandamiskavasid, eelkõige euroopa angerja ja hariliku kuldmakrelli jaoks, mille suhtes kehtivad meetmed lõpevad 2023. aastal.

7. KOKKUVÕTE

2022. aastal ELi kalanduse jätkusuutlikkus paranes. Kuid olukord Läänemeres on endiselt keeruline, kuna mõned varem olulised tööndusliku varud on mitmesuguste survetegurite tõttu vähenemas. Kliimamuutused mõjutavad inimtegevust, survetegurite intensiivsust ja teatavaid seisundiaspekte, samuti nendevahelisi seoseid. Vahemere ja Musta mere olukorra lahendamiseks on vaja rohkem meetmeid ja suuremat pühendumust.

Komisjon koostab 2024. aasta püügivõimaluste ettepanekud selliselt, et võimaldada kalavarude taastumist ja tugevdada neid varusid, mis on saavutanud jätkusuutliku taseme. See suurendab kalurite vastupanuvõimet. Oluline on, et liikmesriigid jätkaksid ELi õigusaktide rakendamist ning komisjon oma tööd meetmetega, mille abil leevendada muid survetegureid, mis mõjutavad kalavarusid. EL võitleb merereostuse vastu mitme seadusandliku ja poliitikaalgatusega nullsaaste tegevuskava[40] laiemas raamistikus.

Nagu on märgitud kalanduse ja ookeanide paketis, on vaja suuremat pühendumust, et muuta meie merealad ja Euroopa kalandus tulevikukindlaks. Edukas kalandussektor on Euroopa rannikukogukondade säilimisel ja kestlikumatele toidusüsteemidele ülemineku juhtimisel määrava tähtsusega.

---

[39] COM(2023) 102.

[40] Need hõlmavad merestrateegia raamdirektiivi kohast piirmäärade kehtestamist mereprügi, veealuse müra, toitainete ja saasteainete suhtes ning meetmete rakendamist nende saavutamiseks. COM(2021) 400 final.

Komisjon kutsub liikmesriike, nõuandekomisjone, sidusrühmi ja üldsust üles esitama käesoleva teatise kohta tagasisidet 31. augustiks 2023.

KAVANDATUD TÖÖGRAAFIK[41]

Aeg	**Tegevus**
Mai–november 2023	ICESi teaduslikud nõuanded
Juuni – augusti lõpp 2023	Üldsusega konsulteerimine teatise teemal
Augusti lõpp 2023	Komisjon võtab vastu Läänemere püügivõimalusi käsitleva ettepaneku
Oktoober–detsember 2023	Iga-aastased konsultatsioonid püügivõimaluste üle Ühendkuningriigi, Ühendkuningriigi ja Norra ning Norraga
Septembri keskpaik 2023	Komisjon võtab vastu Vahemere ja Musta mere püügivõimalusi käsitleva ettepaneku
Oktoober 2023	Nõukogu istung Läänemere püügivõimaluste teemal Rannikuriikide konsultatsioonid Atlandi ookeani kirdeosa laialdaselt levinud kalavarude üle
Oktoobri lõpp 2023	Komisjon võtab vastu Atlandi ookeani / Põhjamere püügivõimalusi käsitleva ettepaneku
7.–11. november 2023	GFCMi aastakoosolek
1. detsember 2023	STECFi hinnang kalavarudele / majandamisega seotud nõuanded
Detsember 2023	Nõukogu istung Atlandi ookeani / Põhjamere püügivõimaluste teemal Nõukogu istung Vahemere ja Musta mere püügivõimaluste teemal

[41] Piirkondlike kalandusorganisatsioonide majandatavate kalavarude puhul ELi vetes ja teatavates ELi-välistes vetes võetakse püügivõimalused vastu pärast piirkondlike kalandusorganisatsioonide aastakoosolekut, vaadates läbi nõukogu määruse, millega püügivõimalused kehtestatakse.